

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Moraziloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretialu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a :

pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiescu care publicate
une separatu. In Loculu deschisi,
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costă 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la

„FEDERATIUNEA“

pre patrariulu IV (oct. dec.) 1869.

Incependu-se trimestriulu alu IV (oct.—dec.) an. c. rogâmu pre p. t. doritorii de a avè acestu diurnalu, sè binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea, pentru ca de una parte sè ne scimu orientà in privinti'a numerului exemplarielor ce vomu avè a tipari, era de alta parte sè potemu incungiurà ori ce neregularitate in speditiunea diurnalului. Totu de una data rogâmu pre Domnii abonati, cari sunt in restantia cu pretiulu de prenumeratiune, sè nu intardie a-si rafii socotele, ca sè nu ni se adauga greuthtile si d'in acèsta parte.

Atragemu atentunea on. publicu romanu la impregiurarea cã, redeschidindu se diet'a Ungarisi in 16 l. c., diurnalulu nostru nu va intardia a raportà cãtu mai exactu despre tote siedintiele dietei mentumate, fiindu cu deosebita luare a minte la actele, cari voru atinge mai de aproape interesele vitali a le natiunei romane.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu cele d'in fruntea diurnalului.

Redactiunea.

Scire electr. part. a „Feder.“

Data in Muresiu-Osiorheiu in 10 oct. la 8 o. 45 m. dm.
Sosita in Pesta „ „ „ „ 1 „ 30 „ dp. md.

Redactiunei diurnalului „Federatiunea“

Presiedintele tablei regesci, baronulu A p o r a esposessiunatu pre fostii sei iobagi, pre toti locuitorii d'in comun'a romana Tofalu.*) Esposessiunarea e facuta prin tribunalu.

300 suflete, 26 familie cu copii in léganu sunt de 8 dñle in mediu-loculu drumului.

Tota averea si rodulu d'in anulu presinte li se licità in 2 dñle.

Copii si betrani plangu de o potriua de frigu si fome.

Deregatori'a politica li a demandatu a parasi drumulu si a-si duce hainele neesequate, d'in contra li se voru arde.

Unde sè emigreze 300 suflete in capu de iérna?!

Ne amu rogatu de comisariulu regescu, sè ne repuna in locuintiele nostre, celu putienu pana la prima-véra, séu sè ne lase in drumu, sè morimu de fome si frigu, unde parintii si mosii nostri au moritu in lenisce.

Amu remasu fãra una bucatura de pane.

Adunati-ni de la crestini ce buni ajutoriu, ta sè nu perimu de fome, si fiti interpreti tîpetelor nostre

Apelâmu la sentiulu de umanitate!

Moldovanu Zacharia, Tataru Ionu, Moldovanu Ionu, Simonu Ionu, Moldovanu Ionu senior, in numele comunei.

Cele intemplate in Tofalu le amu vediutu ieri cu ochii nostri.

Dr. Ratiu, Cordea.

Pest'a, 12 oct. 30 sept. 1869.

Telegramulu ce l. publicaramu mai susu ni dà una trista si infioratoria doveda, cã arbitriulu si anarci'a si-au ajunsu culmea in Transilvani'a, cã starea acestui principatu nefericitu nu se mai pote suferi si cã de voru continuà aristocratii ma

giari impilãrile loru, Romaniloru nu li va remanè decâtu sè strige „pro ara et focis.“

Suntemu noi asta-di in mediu-loculu feudalismului, candu pamentulu erà numai proprietatea cãtoru-va favoriti ai coropei, numiti nobili, si candu poporulu erà „glebae adstrictus“ si prin urmare proprietate si elu de-o-data cu pamentulu a nobililoru? Pentru ce a solvitu poporulu milionele cele multe de desdaunare, cu sudorea faciei sale, tragundu pana d'in gur'a filoru sèi? Pentru ca asta-di sè fia despoiatu de proprietatea sa in modulu celu mai barbaru, pentru ca sute de suflete sè fia aruncate d'in casele loru in mediu-loculu drumului? Ba, deregatori'a magiara a demandatu celoru nenorociti ca sè parasesca chiaru si drumulu si sè se duca unde, unde? In lumea mare. Asiè este, cã ci Romanii nu mai au locu in Transilvani'a, ei n'au neci una proprietate, pamentulu este alu aristocratiloru magiari.

Romaniloru, „300 de suflete, 26 familie cu copii in leganu sunt de 8 dñle in mediu-loculu drumului; tota averea si rodulu d'in anulu curinte li-s'a licitatu in 2 dñle; copii si betrani plangu de o potriua de frigu si fome!“ Ascultati si ve infiorati.7

Nu va trece multu tempu, asta-di mane, tribunalele magiare voru dechiarà pre toti Romanii d'in Transilvani'a de proletari, de omeni fãra de patria, fãra de vetra parintiesca. Inse ce voiti voi? Asiè e legea, asiè e dreptatea. Voi n'ati avutu si nu aveti nimicu: Werbóczy a dñsu-o, cã „rusticus praeter mercedem laboris sui nihil habet“; legile, privilegiile, donatiunile regesci au impartitu totu pamentulu intre aristocratii magiari, intre nobili, tu, poporule, tu n'ai nimicu! Tote padurile acele intinse, tote vãlile acele fertile, toti acei munti seculari, locuri sacre, cascigate cu sangele têu si alu strabuniloru têu, sunt proprietate esclusiva a cãtoru-va familie, cari au singurulu meritu de a nu lucrà nimicu, de a se nutri numai d'in sudorea ta, de a te impilã dupa placulu loru, de a te alungà d'in casele tale si a strabuniloru têu. Aristocratii magiari ti-spunu tote aceste cu legile, privilegiile, donatiunile si drepturile loru regali la mana; ministeriulu de justitia magiara d'in l'est'a, care are mana libera a supra Transilvaniei, ti-a infintiatu tribunale urbariali pentru ca sè te despoie de totu ce ai, pentru ca sè-ti ièe totu pamentulu si sè-lu dèe nobilimei magiare; acèst'a este dreptatea ce tî-se face in constitutiunalismulu magiaru; trebuie sè te supuni si sè nu carmesci nimicu, cã-ci altminte esti comunistu, esti inimicu alu proprietãtii legali, alu legiloru in vigore, alu totororu institutiuniloru sanctionate prin legi. Eca logic'a neinfranta, carea te tiene in frèu si nu te lasa sè te misci nece-decãtu.

Patent'a urbariale, in urm'a carei-a poporulu d'in Transilvani'a fù silitu sè platesca sub titlulu de „desdaunarea pamentului“ atâte-a milione, nu are pana asta-di nece unu resultatu; asta-di, ca-si inainte de 1848, totu pamentulu Transilvaniei ni presinta cea mai mare confusiune cu privire la proprietate; pana asta-di nu s'a regulatu nimicu; aristocratii magiara pote rechiamà inca si acuma ori-ce pamentu, ori-ce posesiune; tribunalele aristocratice infintiate de absolutismulu magiaru judeca tote cauzele in favorulu aristocratiei magiare si in defavorulu poporului. Cari sunt legile ce ni-aru potè scuti? Nu avemu; cã-ci patent'a urbariale este atãtu de vaga, atãtu de nedecisa, principiile depuse acolo sunt atãtu de obscure si contradictonie, spiritulu ei este atãtu de nefavo-

ritoriu poporului, in cãtu tote dispusetiunile facute pentru regularea proprietãtii in Transilvani'a, sunt mai multu una calamitate decâtu una lege. Sè mai adaugemu cãtra aceste, cã totu ce s'a facutu, a fostu totu-de-un'a productulu absolutismului, si cã poporulu, despre a le carui-a interese erà vorba, neci-o data n'a fostu ascultata.

Telegramulu mentumatu ni spune, dreptu ace'a, ce are sè astepte poporulu d'in Transilvani'a d'in partea aristocratiei magiare: despoiare totale de pamentulu séu si una miseria d'intre cele mai triste. Asiè este, ni-s'a rapitu limb'a, natiunalitatea, autonomi'a tierei, urmeza acuma sè ni sè rapesca si proprietatea pamentului, sè fimu espusi d'in locuintiele nostre, si betranii si copiii sè fia dati in man'a elemintelor naturei! Urmati, domniloru, mai departe pre acèsta cale, veti vedè, unde ve va conduce, veti vedè, voi omeni fãra de sufletu, ce pote sè face desperatiunea unui poporu, ve veti convinge in fine ce este unu iobagiu, unu curialistu, unu taxalistu, daca n'ati inventiatu inca ce este omulu!

In starea de unu asiediu spiritualu si materialu, in carea ne aflâmu, nu avemu unde sè ne adresâmu decâtu la noi insi-ne; noi trebuie sè ne ingrigimu de viitorulu nostru, care este subminat in continuu de cãtra adversarii nostri prin tote mediu-locele ce si-le permitu.

Ca omeni, cari iubimu dreptatea, sè spunemu de o cam-data aristocratiei magiare d'in Transilvani'a, cã „pamentulu este alu celoru ce lu cultiva cu sudorea loru“, si cã nu numai una natiune, una comuna, ci fia-care fiantia omnesca trebuie sè-si pota aflà unu asilu pre pamentulu, unde le a pusu Creatoriulu.

Doved'a prin carea se va convinge aristocratii magiara de acestu adevèru va fi mare; atunci betranii, alungati asta-di pre strade, se voru repune in locuintiele loru, si dreptatea va fi facuta.

De la confiniile militari.

(Ce cugeta poporatiunea d'in confiniile militari cu privire la pusetiunea sa in monarcia.)

Precum se scie, in sledinti'a consiliulu municipalu alu Panciovei, tienuta in 17 a lunei trecute, s'a decisu cu unanimitate a se face protestu solemnu contra incorporarei partiali a confiniiloru militari in Ungari'a, mai departe a se cere sustienerea starei actuali pana la conchiamarea dietei confiniarie si a se adresà una provocatiune cãtra tete comunitãtile confiniarie cu scopu, ca sè se alature cãtra acèsta decisiune, si in fine a se subterne M. Sale una representatiune in asemene intielesu.

Eca prim'a manifestare a poporatiunei confiniarie in acèsta directiune, carea inse nu va remanè unica, ci preste unu tempu mai scurtu séu mai lungu vomu avè a insemnà numeroase manifestatiuni de asemene intielesu, ba judecandu chiaru dupa marturisirile foieloru magiare, miscamintulu anti-unionisticu se pare a fi luat degiã dimensiuni mai mari si a produce chiaru si intre magiari ingrigiri seriose.

Cumcã confiniile, ca institutiune militaria, asta-di si-au perdutu scopulu loru primitivu si cã nu mai au viétia, nimene nu o pote contestà; nu mai sunt asta-di orde turcesci, care sè trebuiesca alungate de la confinie, au trecut chiaru si tempurile, candu pentru scutirea contra unoru morburi pestilente au trebuit sè se sustiena unu lungu cordonu militariu cu spese multe. Inse inainte de a procede la schimbarea unei referintie, carea durã in decursu de secle, erà consultu atãtu d'in motive de oportunitate cãtu si mai multu d'in privintie de ecitate, ca in acèsta cestiune de atãtu impor-

*) Aci urmèza câte-va cuvinte nedescifrabile. Red.

tantia să se asculte în așteptare de totă vocea populației confiniarilor.

Serviciile populației confiniarilor, carea în totă timpurile și în epocile cele mai grele a ținut cu totă fidelitate la monarhia, ni stau fără de totă îndoielă înaintea ochilor, așa că ce chiar și adversarii ei trebuie să o recunoască; că-ce care provincia din monarhia austriacă s'ar putea măsura, ce se atinge de sacrificiile sale pentru binele statului, cu confiniile militare? și periele de sânge, care fiii confiniilor militare l'au versat pentru diferite câmpuri de bătălie ale Europei pentru întregitatea imperiului, să nu fie răscumperate ore locului și fundul ce lu posedă ei asta zi, să nu și fie castigat ei înșă ore prin aceste sacrificii, chiar și în Austriă constituțională, dreptul de a-și putea pune cuventul în afaceri cari i atingă atât de aproape, și unde este vorba de a fi și a nu fi?

Asemene casu ni se prezintă aici, care ni dă încă una dată dovadă tristă, cătu de puțină este considerată vocea poporului în Austriă.

Între asemenea împregiurări nu rămâne altă mediu-locu pentru poporul confiniarilor, decât a-și exprime părerea sa asupra acestei afaceri atât de importante cel puțin în adunările sale comunale și municipale.

Celu ce dorește în confiniile militare delaturarea militarismului, este departe de a avea în vedere una încorporare a provinciei, fie în Cislaitania, fie în Croația civile său chiar și în Ungaria. Fără ca să li pese ce-va de referințele actuali, de dualismu, despre a cărui nestabilitate ei sunt convinși, granițarii nu cunosc de cătu unu stat total al Austriei care, după expresiunea proprie a înaltului nostru monarhu, este chemat de a cuprinde „tote poporele sale diferite, vorbire-aru aceste ori ce limba, cu asemenea dreptate cu asemenea promovere, cu asemenea ingrijire a intereselor și calităților lor.“

Granițarii au observat, că nu a fost vorba de binele lor, când s'a făcut primul pasu pentru disolverea confiniilor și încorporarea lor în Ungaria, ci că eră vorba numai de a multumi poftă matadorilor magiari, cari asta-zi se consideră de salvatori ai Austriei; ei știu pră bine, ce au de a suferi confratii lor, Slavii și Romanii, sub furiă coronei sfiei Ștefanu, și nu dorescu neci de cătu de a participa în una asemenea sorte cu ei. În contrastu directu cu referințele Ungariei constituționale, unde diferitele naționalități sunt într'una luptă fatală pentru cele mai scumpe drepturi ale lor, Slavii și Romanii traiescu în pace unii cu alții în confiniile militare.

Numai atunci când poternicii magiari, cari escelădia în nesuțiile lor nebune de magiarizare, se voru retrage de pe terenul activității lor, până asta-zi atât de daunatosa binelui poporelor, și voru veni în locul lor bărbați cari, precependu-și pe deplin înaltă lor chemare, se voru nesuși din totă puterile a delatură prin una procedere conciliatorie și prin una îndreptăre egale, în adevăratul întelesul alu cuventului, ingrijirile naționalităților nemagiare amenințate asta-zi până la extremitate, când prin una asemenea eventualitate starea actuală va fi înlocuită cu una epocă mai bună, mai pașnică; numai atunci va putea fi vorba de unirea poporului confiniarilor cu Slavii și Romanii din Ungaria, neci una dată înșă de supunerea lui sub egemonia magiara.

(Osten.)

Despre regularea confiniilor transilvano-romane „Magyar Polgár“ spune următoriele: „După cercarea și statorirea otarului de la strimțorea Buzăului până la confiniul triplice de către Moldova, adăca până la muntele Cilianu, comisiunea internațională s'au întorsu la Brașieu, parte din cauză tempului rău, parte fiindu că n'au avut omeni, cari cunoscându locurile să o conducă și dăe desluciri; aci și-va închii lucrările pentru estu-timpu, și va susține guvernului proiectele sale; și estu-modu proprietarii confiniari voru avea tempu pentru a-și casciga actele și documintele trebuințose.“

Statorirea esactă a raportelor confiniarilor dintre cele două țări se poate face numai pe basă lucrărilor confiniarilor de la 1792, fiindu că de la anul acestu-a încece neci resbele, nece convenții de statu n'au produsu stramutări în otare. Înșă datele aceste firescu nu potu servi de îndreptărire pentru totă rapoartele actuali de posesiune privată ori comunale, fiindu că în tempu de unu

seculu s'au întemplat atari stramutări pe acestu întinsu teritoriu, a caroru justă susținere nu se poate ataca pe basă legilor civile ale celor două țări.

Din acestu punctu de vedere sunt a se așteptu și pretensiunile comunității Zagonu în privința selbelor de pe coastă muntilor Botă-Mica și Botă-Mare până la Rîusiorulu-Princiului, cu totă că după statorirea otarului din 1792, liniă despartitoria s'a întinsu de la Pătră-Chiaiei preste Dealulu Chiaiei și preste teritoriulu Botei-Mari și Mice până la Poiénă-cu-Petra, asie-dara a trecut preste pisculu muntelui, și estu-modu în dreptă Rîusiorulu-Princiului întreaga faciă sudică s'aru țină de Romania. Dacă înșă comună Zagonu și-va documentă dreptulu său de proprietate — și precum suntem informati ea va putea face acestă pre basă unoru documinte vechie — partea posesiunii sale până la Rîusiorulu Princiului și se va asigura, ba chiar și ca-va vama și gheretă română se voru strapune pe termiulu stangu alu Rîusiorului.“

Discursu la „Inaugurarea scolei capitalei ort. or. din urbea Fagarasiu“ ținutu în 1/13 Septembrie a. c. de directorule Ionu Dima Petrascu.

„Omulu lasatu de sine pe acestu pamentu ar' rateci.“

Stimați auditori!

Domnedieu, cându a făcutu pe omu, i-a așezat două căli, dându-i voia liberă a merge veri pe ună veri pe altă. Aceste căli se numesc: calea virtutei și calea vitiului. Ună menită de a duce pe omu la una completă fericire; cea de a două înșă d'alu duce siguramente la perire. Școlă vietii, esperința de totă zilele ne arată, că vietă omenesca este una immensa rătăcire a omului pe calea vitiului! Cine nu știe, cătu de nepotintosa este omenimea: încatu partea cea mai mare a filor ei apuca pe calea, carea duce la perire? Și era cine nu știe, cătu de puțină sunt la numeru omenii, cari apuca calea virtutei?

Daru să venim mai la curentu.

Am dăsu, că vitiulu și virtutea sunt două drumuri, cari mergu paralelu planandu asupra omenimei: întocmai după cum unu germine generatoriu și una cauză de distrugere presiedu la fazele materiale cătu și la fazele morale a le acestui globu. Luptă eterna, luptă continua între geniulu binelui și geniulu reului, éta ce n'a încetat unu minutu d'a framentă omenimea de la creațiunea ei. Care din aceste genii va triumfa definitiv? Acestă este cestiunea, ce și-pune omulu, care nu vre să rămână indiferentă faciă cu destinele esistenței sale. Dacă vomu luă materiă, vomu vedă, că aci geniulu binelui personificatu prin produțiunea luptă cu geniulu reului personificatu prin distrugere. Aici este incontestabilu, că geniulu reului triumfă. De câte ori am trecut pe langă câte unu cimiteriu: totu-de-ună am devenitu pradă unei cugetări înfloritoare, adăca simțiam, că lumea și momentulu sunt două univărse diferite, din cari celu d'antăiu este destinat a fi înghițit de celu d'alu doilea. Să-mi ilustrezu asertiunea. Toti omenii, căti asta-dă vieța, preste unu seculu nici unulu nu mai este. Am firma credința, că tempulu nu va desminti de locu aceste triste cuvinte. Era operele materiale ale omului sunt, ca și elu, efemere, condamnate a dispără. Să ne aprofundăm, me rogu, până în epocile, cându Babilonia eră în floare; cându Cartaginea se măsura cu Roma; cându Media avea pe celu mai bogatu d'întră regi. Unde sunt tote aste-a? Abiă se mai vedu asta-dă urme de a loră marire. Unde este Troia cu falnicile ei zidiri? Unde este poterniculu statu persicu? Totulu s'a stersu; încatu asta-zi ne mangaiamu cu năse triste reminiscențe înregistrate de istoria, că tote aceste-a cându-va au esistat, dar' asta-zi nu mai sunt; fiindu-că una cauză de distrugere le-a împinsu în abisulu perirei. Să venim acum la alte creațiuni a le omului, cari au făcutu marirea lui: la instituiții. — Aci și geniulu binelui și geniulu reului sunt personificate prin omu. S'ar pară de-o-dată, că omenimea, ne mai avendu aci adversariu pe natură, tempulu și elementele, progresulu societății în calea virtutei, puterea ideelor, veritățile politice și morale se implinescu fără multă ostentă. Cine s'ar' încrede în acestă aparință a lucrurilor, s'ar' înșelă; că-ți constatăm cu dorere, că progresulu este multu mai ușior în domeniulu materiei, decâtu în domeniulu ideelor morale. N'a trebuitu multu tempu omului selbaticu să invetie a face una casă, a face drumuri, a gasi mai târziu vaporulu, și a face din elu o aplicațiune miraculoasă; a măsura aduncimile și înaltimile muntilor, a traversă marile; era din altu punctu de vedere în ce-a ce privește pasiunile, vitiurile, abuzurile și corupțiunea, aceste-a sunt totu atât de frecventate ca și în cea mai departată anticitate.

A perfecțiunea pe Omulu moralu, éta operă pentru carea și contră carei-a se luptă omenii de la întemeierea societății umane. A înbunătăți starea omeniei, nu prin pane și jocuri: ci înaltându-i sufletulu, înobilându-i cugetările, dirigându-i voința d'a alege

calea virtutei și înșezându-i mediele d'a-și realiza aspirațiunile sale legitime. Cea mai salutară, daru și cea mai gravă operă de împlinire!

Pentru că decându ține a minte genulu omenescu, reulu se luptă împotriva binelui, întunereculu împotriva luminei, pecatulu împotriva virtutei! Și ființa umană urmându calea vitiului, urmăza calea întunerecului și nu o va scote la cale. Dar', Domnii mei, pentru că întunereculu nu se poate face lumina nici-o-dată, vine întrebarea acum Ce cale să urmeze omulu, ca să nu rătăcescă? Răspunsulu la asta importantă întrebare cu cătu este mai delicat, cu cătu este mai complicat, cu cătu este elu mai gravu. Elu devine totu mai seriosu, din data-ce vomu cugetă, că omenimea de seculi și-fremente capulu, cum l'ar' putea pune în prășe, ca ajungerea scopului finalu să fie asigurată! Calea virtutei este, pe carea omulu apucându nu orbeca nici în dreptă nici în stangă: ci para sigură către alu său destinu. O! și cătu de puțină omeni practica această cale? Erau tempuri, cându această cale eră parasită, neamblată, dar' asta-zi suntemu într'o epocă, cându omenimea nisăiesce a se apropia de asta cale.

Facundu, Domnilor, aceste digresiuni, permiteti-mi a me întorca la meritulu cestiunii, ce se găsesc pus pe teramulu discusiunii. Pricina, că omulu rătăcesce în continuu pe acestu pamentu se găsesc în chiaru natură lui omenesca! Da, Domnii mei, că-ți de vomu aruncă una privire de ochiu a supra omului mai cu seamă, cându elu se găsesc în vira, carea e mai aproape de născerea lui, la momentu ne convingemu despre debilitatea ființei omenesci.

Slăbiciunea naturii omenesci se pronunță cu mare putere de la născere și până la mormentu; mai tare înșă pe tempulu copilăriei. Elu, lasatu singuru de sine, neavendu cine să-lu conducă, traiesce pentru ca să ducă una vieța animalică, și astu-feliu devine cea mai nefericită și reutiosă ființă pământină. Elu și trăindu chiaru, vieța numai pentru sine. Elu nu știe, că frumosulu șore la declinulu zilei unde se duce și unde petrece preste nopte?... Era în demanță acea viitoria, cându se descepe omulu muncitoriu, nu știe, de unde vine, ca să anunție moritorilor trecerea nopții și să le dă de seire-că a sositu tempulu rugii de prămarire! Omulu în asta deplorabilă stare nu știe, ce vră să dăca tainică resarire a lui. Cu unu cuventu elu nu poate pricepe eternele legi, după cari întregu universulu merge către tîntă sa finală, otarită de Creatorulu. Și cum să și pricepa una idee de asie înaltă concepțiune; cându nu se poate întielege pe sine? Elu în starea rătăcirii nu cunosc alte trebuințe, decâtu cum să și stemperă setea și fomea nepotendu-se rădică preste cele-lalte animalii.

De ne vomu permite a scrută ființa umană și mai încolo; de ne vomu aprofundă în lăuntrulu omului chiar': vomu zări spiritulu lui orbecându într'o grozavă întunecime, din care elu, neajutatu de nime, nu va putea eși în veci! O cătu de nefericitu este moritoriu în starea acestă! Idealulu său este în agonie. Destinulu lui se asemăna cu unu ultimul reflectu alu lampei, ce și-arunca, până a nu se stingă, cele din urma licuriri! Ventulu de tomna siuiera teribilu, ca să adormă și să amortească schintea divină pusă în omu chiar' de Domnedieu! Spiritulu lui dorme somnulu mortii, pentru ca să nu se mai descepe în vecii vecilor. Omulu dar' lasatu de sine singuru, pe acestu pamentu ar' rateci și s'ar' perde.

Dar' să presupunemu pe unu momentu, că ar' trăi trupesce: totu-si elu n'ar' ști, cine este? de unde vine? cine l'a făcutu și pentru ce traiesce elu pe acestu pamentu? Întrebări aceste-a, de cea mai înaltă concepțiune, de la a caroru norocosa rezolvare aterna fericirea omeniei în genere și a poporeloru în specie. Omulu dar', că să potă portă numele de omu în sensu eminentu, ar' lipsa de conducători în lumea acestă, cari să-i indice calea virtutei. Judecându cestiunea din punctulu de vedere alu importantiei, mi-se va permite d'a atinge macaru și în lineaminte generali despre conducătorii, cari au să indice omului calea virtutei.

Asie dar' unulu din cei mai de aproape conducători pe calea virtutei în lumea acestă sunt:

1. Parintii. Cine din noi nu știe, cătu de nepotintiosu vine omulu pe lume? Și era, cine din noi nu știe, că avendu elu parte de una adevărată educațiune, se aventă până la sublimitatea ființei sale; numai una bună educațiune pute pune la lumina ideă alu omului. Miculu copilasiu în primul momentu la sosirea sa în lume dă cele mai evidente semne de a lui nepotintia. Elu începe a plange, semnu învederatu, că are lipsa de ajutoriu străinu. Elu la celu mai d'antăiu începutu alu vietii sale se găsesc între două drumuri. Elu nu poate și-si fia mentoru, și astufeliu raclama ajutoriulu parintescu.

Parintiloru, așezati calea acestă, a virtutei, copiloru voștri, mergundu voi înși-ve mai antăiu pe această cale frumoasă, ca ei să aiba, ce imită. Feriti pe copiii voștri de calea perirei, ca să nu cada a supra-ve sarcina blastemului. O, parintiloru, ce mare îndetorire v'at luat a supra-ve în momentulu, cându a vrutu bunulu Domnedieu să ve faciă tata și mama, că-ți de la împlinirea veri neimplinirea acestei îndetoriri aterna fericirea ori nefericirea omeniei în genere și a poporeloru în parte.

Cultivați în fetei voștri schintea divină, facultățile spiritului. Sădiți în ei temerea de Domnedieu și dragostea câtra de-a-propele. Nisuiți-ve a-i apropiă de dŃs'a Salva-torului: „Fii deseversăți, precum și Tatalu voștru celu cerscu deseversătu este.“ Plantați în ei de tempuriu moralitatea și religiozitatea, complesulu tuturor virtutiloru spre ajungerea scopului finalu! Cu unu cuventu faceti-i apti, ca sê-si subordineze lucrările lor la ordinea morala a lumii!

Educațiunea cea buna, crescerea copiiloru, stimati au-ditori, este maiestri'a maiestriilor, oper'a operelor. Educa-tiunea garanteza bunulu traiu alu omenimei. Educațiunea radica pre omu preste cele-l-alte animale și lu apropiă de celu ce l'a facutu. Parintiloru pentru cuventulu, că ati de-venitu tata și mama, a dou'a ora ve dîcu, că aveți una santa îndetorie mai antăiu facia cu Domnedieu, apoi cu marea societate omenesca, a cresce pre copiii voștri asiê ca mai tardu sê fia apti pentru chiamarea, ce-i asepta în viața ca membri ai familiei, statului, besericeii și natiunei. Da, Domnii mei, pentru că tocmai aici este cestiunea de apretiatu.

Privindu inse mai de aproape vieti'a omenesca, vomu bagă de sêma, că mediele, de cari potu dispune parintii, sunt cu multu mai marginite, decătu sê pota corespunde macaru cātu de pucinu scopului preatinsu. La unii parinti seracia, la alții ne-căinti'a, și la alții alte treburi sunt ca u's'a, că ei sin-guri nu sunt în stare sê-si dê sêmentiloru lor una cresce, carea sê asêdure ajungerea scopului finalu. Parintiloru daru le sare intrajutoriu scol'a. Asiê daru, ce nu potu completă parintii în crescerea fiiloru lor, implinesco scol'a cu cea mai mare bucuria.

Cestiunea cetății Fiume.

Dupa „Hon“ membrii fiumani ai deputatiunei reg-nicolare, esmisa pentru regularea raportelor între Fiume și cele l'alte țiere a le cōronei magiare, presintara depu-tatiunei proiectulu urmatoriu:

1. Cetatea Fiume cu cerculu sêu de adi formêza unu corpu separatu tienetoriu de coron'a ungrêasca.

2. D'în acêsta pusetiune autonoma urmêza, că nu-mai cetății Fiume i compete dreptulu de a si regulă ra-portele sale legislative și administrative facia de imperiu-lu magiaru.

3. Făra ea inse sê se prejudece acêstui dreptu, se decide, ca potestatea legislativa și esecutiva esercitandu-se prin diet'a și ministeriulu ungrescu, sê fia comuna.

4. Fiume tramete în întielesulu legii, unu deputatu la diet'a ungrêasca.

5. Cu privire la satorirea administratiunei sale au-tonomice jurisdictionarie Fiume si-reserva dreptulu de a-si creă, în întielesulu legii, unu regulamentu, susternendu-lu pentru a fi inarticulat.

6. Se statoresce dreptu principiu, că comunitatea este îndreptatîta a-si potê alege ea insa-si presiedintele și tote organele sale.

7. Comunitatea si-va conduce independinte, între marginile legii și ale regulamentului, administratiunea interna.

8. Comun itatea corespunde nemediositu cu orga-nele guvernului și cu jurisdictionile țierei.

9. Cu privire la diferinti'a limbii și la alte impre-giurări, Fiume si-reserva dreptulu, de a închiă cu legis-latiunea magiara conventiuni corespundietorie în privin-ti'a administrarei justitiei în venitoriu; pana atunci d'în punctulu de vedere alu oportunității, voru remanê, în mo-du esceptionala, raportele justitiei actuali, pana ce adeca cetatea Fiume va despune în privinti'a strafomarei și regularei loru definitive.

10. Comunitatea conduce și esercita inspectiunea asupra totorbru scoleloru sustienute ori înfiintlande prin d'ins'a, și este îndreptatîta a introduce regulamente și re-forme. n Fiume nu potê sustă, fără invoirea cetății Fiume, vre-una scola. Limb'a invetiamentului o determina comunitatea.

11. Adasurile de contributiune și cele pentru des-daunarea pamentului sê voru sterge.

12. Limb'a oficiale a comunității și a organelor sale va fi cea italiana, și o va întrebunțiă și facia cu organele guvernului.

13. În întielesulu art. de lege XXVII. §. 51. d'în 1848, Fiume ca portu marinu se va eliberă de tote obli-gatiunile militiarle.

14. Dupa inarticularea loru, aceste concluse se voru pune numai decātu în valore.

Pest'a, 20. main, 1869.

Subsemnati: A. Randich, A. Giachich, J. Mayer, I. Adamich.

„Századunk“ impartesiesce și propunerile deputati-unei croate în privinti'a Fiumei.

Deputatiunea croata protesteaza, că Fiume ar' fi o parte a coronei s. Stefanu cu totulu deosebita și indepen-dinta de Croati'a.

Deslegarea întrebării fhumane se basêza, dupa propu-nerile deputatiunei croate, pre urmatoriele determina-tiuni.

1. Guvernatorulu d'în Fiume sê fia totu deodata și comitele supremu alu comitatului Fiumanu. 2. Poterea guvernatorului fiumanu se estinde numai a supr'a afaceriloru comune atătū fhumane, cātu și ale litoralului croatu; firesce presuponendu, că acêsta propunere se va acceptă. 3. Titlulu acêstui guvernamentu ar' fi: guvernulu reg. magiaru pentru cetatea Fiume și litoralulu croatu. 4. Totu litoralulu dimpreuna cu Fiume porta numirea de „litoralulu magiaro-croatu.“ 5. Administratiunea și ducerea în deplinire a tuturoru afaceriloru autonome, o conduce în prim'a instantia cetatea Fiume și si-alege de limb'a oficiala acêa, carea o va află de bine; instan-ti'a a dou'a și ultima o formeza în aceste afaceri regimulu d'în Zagrabia, ingrigirea de justitia în instanti'a a dou'a se administreza prin tabul'a septemvirala d'în Zagrabia. 6. Guvernatorulu d'în Fiume sê va denumi de cătra Maies-tatea Sa la propunerea Banului și sub contrasemnarca mi-nistrului presiedinte comunu. 7. Guvernatorulu d'în Fiume se va plati d'în fondulu autonomu alu Zagrabiei. 8. Guvernatorulu d'în Fiume are ea atare locu și votu în cas'a de susu a dietei comune, êr' în diet'a d'în Zagrabia ca comite supremu. 9. Fiume va fi reprezentata, cu pri-vire la afacerile ei autonome, prin doi ablegati în diet'a d'în Zagrabia, cu privire inse la afacerile comune va fi reprezentata prin unu ablegatu alesu nemediu-locitu.

NOUATI STRAINE.

Faimela d'în Spani'a sunt triste. Poporulu s'au re-voltatu în cele mai multe părți ale țierei. Resbelulu ci-vile s'a inceputu. Sunt mari calamitățile unui resbelu civilu; și cei ce au condusu situatiunea în prapasti'a re-sbelului d'înre frati, voru fi condamnati în veci prin tri-bunalulu opiniunei publice și alu istoriei nepartiali.

Prim, Serrano și consoeii loru au crediutu, că man-tiindu poporulu de sierpele țiranu și veninosu, de despotismulu secularu, ei sunt îndreptatîti a prepune vointi'a și tendintiele loru suveranității poporului, și candu po-porulu au proclamatu republic'a, cea mai ratiunale și co-respundietoria forma de statu, ei au inauguratu monarci'a se dîce că numai pentru ea ei sê pota domni.

Dar' poporulu, au observatu, au sentîtu tendintiele despotice, și amaretiunea lui a eruptu în rescola, într'unu teribilu resbelu fratiescu. Si cum, prin ce au intempinat guvernulu constitutiunala acêsta calamitate? Prin suspin-derea totorbru libertăților constitutiunali. Republicanii au protestatu și au esîtu d'în camer'a țierei, pentru a se pune în fruntea rescolatiloru.

În momentulu candu republicanii renunçara d'a remanê și mai departe în camera, Prim li atrase atentiunea la gra-vitatea situatiunei: „Arare ori cuventăi în acêsta — dîce elu — camera sub una asiê impresiune a emotiunei și a dorerei. Consciinti'a mea este inse leniscita, și dorerea mea nu e productulu pericleloru, caroru-a este espusa patri'a mea, dar' me intristêza calamitățile ce o ranescu asta-di, și cari voru dură pana atunci, pana candu va curge re-sbelulu ucigatoriu de frati. — Mi-pare rêu de retragerea minorității, și daca contrariulu loialu potê sê dde suatu, eu o asiù rogă sê nu se retraga, retragerea ne aru aruncă în foculu unui resbelu civilu. — Eu m'am luptatu totu de un'a cu cea mai mare încordare pentru evitarea unui atare resbelu. N'am pronunçiatu de candu s'a deschisu cortesulu necu unu cuventu, prin care sê fia vatematu mi-noritatea. Dreptu acêa o rogu, sê cumpenșca bine, ce face, și sê nu aduca pre guvernulu în pusetiunea esfremifătii de a consideră de inimiei pre membrii minorității, candu acesti-a aru deveni lipsiti de caracterulu și im-munitatea deputatiloru. Într'una situatiune ordenaria mesur'a acêst'a ar' fi prè rigurosa; dar' candu patri'a stă sub arme, candu trupele rescolate sunt conduse prin deputati d'în minoritate, atunci ce însemnêza retragerea minorității? Acêst'a însemna, că or'a luptei a batutu. Rogu a trei-a ora pre minoritate, sê incete de a înaintă pre calea acêst'a; pentru că ea scie bine, că libertatea nu va perî în manile mele. Mi-aru parê rêu, dacă m'asiù vedê silitu sê respundu la fieru cu fieru și la focu cu focu. De altmtrre guvernulu va da sêma despre faptele sale.“ Prim închiă dîcandu: Sê traesca libertatea!

S'au formatu mai multe comitete revoluționarie. — Comitétulu d'în Cataloni'a emise proclamatiunea urmato-ria: „Cataloniani! Întindeti juntei spriginulu voștru celu mai energiosu. Fiti convinsi, că este imposibilu sê remanemu în stadiulu presinte alu amagirei și degradatiunei, și candu patri'a este în perielu, detorinti'a fia carni-a este a-si sacrifică și ultim'a picatura de sange. La arme!“

Onorate Domnule Redactore!

Vinu a ve rogă sê binevoiti a dă lecu în colonele pretiuitului diuaru ce redigeti, urmatorieloru sîre: Dupa ce s'au facutu repetite provocări câtra Rv. Domnu Vicariu Gregoriu Moisilu, ca sê dde ratiuni despre administrarea baniloru adunati pentru a se redicā unu monumentu fericitului M a r i a n u, și dupace nici dsa nici altulu d'în coi ce se bucura de increderea dsale n'au aflatu de bine a respunde ce-va la acele provocări, în interesulu chiarifi-carei opiniunei publice, afu de lipsa a dă o deslucire des-pre starea asiê numitulu fondu Marianu.

Dlu Vicariu a datu ratiuni despre numitulu fondu în siedinti'a d'în 23 fauru 1869 a comitetului administra-toriu de fondurile scolare. Ratiunea e compusa pana în a. 1864. Sum'a incursa pana în acelu tempu, dupa ratiuni, e 565 fl. 91 cr. v. a. d'în acêsta suma s'au cum-peratu cāti pentru bibliotec'a Mariana de 96 fl. 98 cr. v. a. Restulu e 468 fl. 93 cr. partea cea mai mare în obligatiuni și pucini în bani gata.

Că dlu Vicariu n'a respunsu mai înainte, cum a ad-ministratu aceea fundatiune, nu e da a se presupune, că dora d'insulu si-ar' fi intinsu man'a la aceea avere comu-na, causa e alt'a. Rogu inse pre onoratu publicu sê binevoiesca a nu ne astringe sê-o spunemu, că-ci de-si aceea cauza e de interesu natiunale, inse între împregiurarile de facia noi celu pucinu cugetămu, că ar' fi mai bine sê mai remana asiê, pana la alte tempuri mai favoritorie.

La cele ce scrie corespundintele d'în comitatulu Clu-siului în nr. 107 alu Federatiunei observu numai atăt'a, că întieliginti'a d'în Naseudu traesce în aceea convingere, că scie ce are de facutu făra a capetă îndrumare de aiurea, comitetulu ei lucra dejă de doue septemane în caus'a fitorei adunari a asociatiunei; er' încātu pentru portarea sa facia cu Vicariulu districtuale înca crede, că e maiorena, deci multiamesce de svatulu fratiescu.

Primiti onorate domnule Redactore ascurarea de-osebitei mele stime.

Naseudu în 5 octobre 1869.

Maximu P o p u,
membru comitetului administra-toriu de fondurile scolare.

VARIETATI.

** (Diuarulu „Levant Herald“ pu-blicu unu documentu interesantu,) a nune testamen-tulu politicu alu lui Fuad Pasia, adresatu Sultanului în forma de epistola și scrisu în Nizza la 3. ian. 1869. Eca câte-va d'în consiliile ce Fuad le dă Sultanului: Provedinti'a, Sire, ti-a datu una misiune gloriosa, care inse numai atunci o vei potê impleni, dacă te vei convinge mai antăiu, că imperati'a otomana este amenintiata de unu periclu forte mare. Numai una rumpere totala cu treentulu, ne pote aperi de una catastrofa. Toti au înain-tatu, numai noi am remasu. Noe ni pote ajutā numai unu progresu rapede.

Noi trebuie sê avemu atâtea parale câte are Angli'a, atăt'a cultura căta are Franci'a, atāti-a soldati căti are Rusi'a. Noi trebuie sê ne transformămu tote institutiunile politice.

Cu privire la relatiunile nostre esterne sum de con-vingerea, că Angli'a ni va fi cea mai sincera aliata. Mai bucuros m'asiù invoi sê pierdu câte-va provincie, decātu amiceti'a Angliei.

Franci'a trebuie sê o crutiămu, că-ci tocmai asiê ne pote folosi pre cum si strică. De iubirea ei pentru ideele cele mari, ne vomu folosi, dacă si noi vomu scrie pre stindardele nostre asemene idee. — Ajungundu la Rusi'a dîce, că prin sortea ei ea e avisata la resaritu, și pentru ace'a ea este unu inamicu constantu alu Turci-ei. Deca asiù fi eu ministru rusescu, dîce Fuad, asiù pune tota lumea în miscare, pentru a potê ocupă Constantinopolulu. Unu resbelu civilu în Europ'a și unu Bismark în Rusi'a, potu sê schimbe cu totulu starea de adi a între-gei lume.

Trecundu apoi la politic'a interna, elu pretinde de-plina egalitate între tote poporele și religiunile. „Numai dacă se voru uni toti orientali în fratietate, potê sê sub-siste Austri'a. Unitatea se basêza pre egalitatea totu-roru-a — ast'a are sê fia formul'a Turciei noue, — altu-cum statulu otomanu se va nimici nêsmintitu.“

* * * C e t i m u în „Telegrafu,“ că adunarea scau-nale a Mediasiunui nu voiesce sê alege comisiune pentru consemnarea poporului, fiindu-că instructiunea ministeriale i-s'a tramesu, în contr'a legii de natiunalitate, în limb'a magiara, neintielesca de adunare. Asemene s'au refasatu a se respunde d'în averea sasêasca spesele pentru justitia și administratiune.

* * * (M u l t i a m i t a p u b l i c a). Subscribulu adu-cu multiamita urmatoriloru prè stimati Domni pentru aju-toriulu ce binevoira a-mi dă cu scopu ca sê-mi potu con-tinua cursulu studiiloru, și a nune On. D. Georgiu P o p u, fostulu jude orfanalu d'în Basesci, 10 fl., revdis. D. Teodoru K ō v á r y, direttore gimnasialu în Beiusiu, 5 fl.; on. D. Mihaiu B r e n d u s i a n u, 5 fl. Rogu prè acesti onorabili Domni sê binevoiesca a primi ferbintea mea multiamita. Beiusiu, 8 octovre 1869. Stefanu A c h i m u, m. p. studinte în clasa VIII.

** (Căra cu etagiu pentru drumurile ferate.) Se știe de comunu, că în una fabrică d'in Parisu se găsesc mai de multu timpu căra cu etagiu pentru calile ferate. Societatea d'in Vien'a a călei ferate de sudu încă și-au procuratu unu caru d'aceste; carulu are în partea d'in giosu 78 locuri de ședintu, și încă de class'a I, II și III-a. Carulu numai cu putienu e mai înaltu ca ale noastre.

Sciri electrice.

Berolinu, 8. oct. Ministrulu de finanțe a prezentatu camerei unu proiectu de lege în cauz'a unui împrumutu de 13 milioane taleri; cu care suma se voru lăcuiă apoi cuponele obligatiunilor de stat; a prezentatu și bugetulu pre anulu 1870, constatandu unu deficitu de 5,400,000 taleri.

Viena, 9 oct. Imperatul va caletori în oriente între 24 și 25 oct. Admirallu Tegethoff cu trei năvi de rebelu va acceptă la Varn'a pre monarculu M. Sa va petrece cinci zile în Constantinopole, după ce va trece la Egiptu. După deschiderea canalulu de Suez va vizita Aten'a și asiē va rentorce pre la Triestu. Conte de Andrassy și Taffe încă voru fi în suit'a Maj. Sale. Spesele caletoriei sunt calculate la 500,000 fl.

Viena, 9 oct. Conte de Vratislav, unulu d'intro demnitaru curții imperatesci și consiliariu de manipulațiune la Banc'a de Vien'a s'a sinucisu. Caus'a se dăce a fi fostu marile pierderi ce le avu la Banca, și anume sum'a de 700,000 fl.

Viena, 9 oct. Imperatul și principele de corona alu Prusiei și-au exprimat în modulu celu mai sinceru dorințele reciproce pentru deplin'a restituire a relațiunilor amicabile între Austri'a și Prusii'a.

Berlinu, 9 oct. Consiliariu Keudell va caletori la Cairo ca membru alu comisiunei internaționale, ce se va intruni în 1 nov. la deschiderea canalulu de Suez.

Madridu, 9 oct. În Saragoss'a fū una batalia inversiunata între trupe și voluntarii cari nu voira să depuna armele. Rescol'a fu sugrumata energiosu.

Praga, 9 oct. Diet'a a acceptatu legea refiritoria la liber'a împartire a posesiunii fonciarie.

Viena, 9 oct. Principele de corona alu Prusiei a caletorit de gî la Veneti'a. Mai multu d'in suit'a principelui fura decorati cu orduri.

Parisu, 9 oct. Cu ocaziunea turburărilor provocate de cătra lucratorii d'in Aubin, 14 persoane fure omurite, 22 vulnerate. Portarea lucratorilor e încă totu amenintatoria, deci s'a cerutu unu ajutoru militaru d'in Toulons.

Zagreb'a, 11 oct. Diet'a d'aici a decisu a se adresă ministrulu presedinte una întrebare a sup'ră cestiunii padurilor confiniarie și înlocuirea literilor cirile cu cele latine.

Graz, 11 oct. Vosnyák interpeleza guvernulu cu privire la intrunirea tuturor slovacilor în una provincia.

Burs'a de Vien'a de la 11. oct..

5%, metall.	59.80	Londra	122.90
Imprum. nat.	69.—	Argintu	120.25
Sorti d'in 1860	94.10	Galbenu	5.83
Act. de banca	7.1.—	Napoleond'or	9.81—
Act. inst. cred.	252.75		

Locu deschisu.*

Coman'a superioare, în 7 oct. 1869.

Stimate Domnule redactore!

Binevoiti a dă locu în colonele stimatului nostru diariu „Federatiunea” urmatoriloru:

Me aflū îndemnatu a face cunoscutu onoratului publicu cetitoriu starea tractului Venetianu facia cu ticalosulu de Georgiu Popu Grideanulu, judele procesuale alu acelu-a, cu atât'a mai tare, cu câtu am cetitu în diariulu „Albin'a”, că s'a facutu confusiune între criminalistulu mentiatu și între onoratulu Domnu Mateiu Popu Grideanulu, fostulu asessore la tabul'a regia în Tergulu-Muresiului și deputatu în diet'a espirata, precum și a chiarifică, cum că cele dîse de respectivulu Georgiu Popu Grideanulu în articolulu sêu d'in 5 septemvre, oru

*) Pantru cele publicate sub această rubrica, Redacțiunea nu este răspundetoria decâtu fatia cu legile de presa. Red.

99, alu acestei foie relative la person'a juristului de buna speranția Iacobu Popeniciu sunt scorniturele cele mai infernale, scodite numai de una persona ca cum este Georgiu Popu Grideanulu, omu fără natiunalitate, caracteru și Ddieu. Ce se atinge mai pre largu la articolulu sêu mentiatu referitoriu la tenerulu juristu, lu provocu pre acest'a, ca să escuse publice și să respinga cu demnitate insultele a sup'ră sa improsicate în modu infamū. Inse nu potu să nu amintescu și ace'a spre a dovedi onor. publicu cum că în adeveru acele-a sunt minciune scornite, de-ora-ce Dlu Georgiu Popu Grideanulu a dîsu atâtu cătra mine, câtu și cătra bravulu teneru, singurulu conducatoriu alu Romaniloru d'in Coman'a pentru Baritiu, Georgiu Halmagianu, adjunctulu sêu, precum și cătra alti barbati stimati, că de cum-va Popeniciu i va mai aretă faptele sale, și-a procură martori falsi d'între maghiari cu vre-o câte-va mesurē de vinarsu, ca să jure în capulu acestui-a, cum-că l'ar fi auditu, că ar' fi vatematu regimulu, ma chiar' și pre m...., cu ocaziunea alegeriloru deputatului dietale, prin o vorbire tînută cătra poporu, firesce tote aceste-a numai ca să-lu infrice de a descopari faptele sale marsiave atâtu antinationalē, câtu și immoralē.

Inse nu și-a găsitu omulu, pre care să-lu pota infricā, de-ora-ce inim'a de Romanu a acestui teneru nu este asiē de timida, după cum cugeta Dsa și afara de ace'a, cum că ast-feliu de expresiuni nu a vorbitu acestu teneru, candu va cere necesitatea, va documentă preotîmea întreaga, întielegint'a precum și totu poporulu alu acoloru trei tracturi, cari lu încangiurāu și ascultāu cu placere, candu li-a vorbitu la alegeri cu scopu de a resfrange asertiunile mincinoase a le Unguriloru, cari dîceāu, că de voru tîne Romaniu cu Benedek, li se va dă nemesiugulu, numai ca să-i pota induplecā de a nu votisā în favorulu demnului și meritatului barbatu de natiune Georgiu Baritiu.

Deci voiescu a trece mai de aproape la objectu. În 14 septemvre a. c. se intruni comitetulu centrale districtuale, unde între altele se aduse pre tapetu caus'a Dlu jude tractuale, Georgiu Popu Grideanulu, prin Dlu advocatu și membru alu comitetului Iosifu Puscariu interpellandu pre membrii acestui-a, că au cunoscutia despre articolulu aparutu în „Federatiunea”, nru 93, subsemnatu de Dlu juristu Iacobu Popeniciu, ce se referesce la person'a concernintelni jude procesuale, și care respandesce desonore Districtului și comitetului; după care interpelațiune, immanuā capitanului supremu și presedinte ad hoc vre-o doue-dieci de aretări sêu adeverintie de la mai multu omeni d'in tractulu respectivulu jude, precum și o rogare îndreptată cătra comitetu, care cuprindeā mai multe fără-de-legi, comise de Dlu jude procesuale Georgiu Popu Gridanulu, subscrise de vr'o 30—40 de inteliginti și fruntasi ai tractului, în care a domnit respectivulu jude procesuale, în urm'a caror'a fără de a se celi se încinse o desbatere serioasă, după care facundu reverendissimulu Domnu protopresbiteru Ioane Metianu propunerea, ca de ocamdata să se transpuna în altu tractu, ca asiē, ne mai avendu poporulu frica, să se pota mai usioru eruā adeverulu, și să se [esmita una comisiune mista d'in preuti și mireni spre a cercetā starea lucrului și a reportā comitetului rezultatulu cu ocaziunea celei mai de aproape intruniri, candu apoi de voru fi cele aretate adeverate, să se radice cu totulu d'in postu, care propunere radicandu-se la votu, se primi cu majoritate. În fine dîse capitanulu supremu, că transpunerea să se întemple numai după asentarea, ce se va face d'in 4 pana inclusive 6 octovre a. c., candu apoi se voru decretā membrii comisiunei cercetatorie disciplinare, cari membri sunt Dlu fiscalu Basiliu Alutanu și Dlu preutu Ioane Comsia d'in Zernesci.

Asentarea s'a seversttu, membrii comisiunei nu s'au decretatu și respectivulu jude procesuale totu funcțiuneza ca atare în tractulu de pana acum, cu tote că a dou'a dî după comitetu, fiindu incusatu de mai înainte pentru crim'a de insielatiune și falsificarea listelor de sortire (asentare), a esitu modo incognito una comisiune cercetatoria compusa d'in patru membri, și aflandu rasurele, a luat listele și le-a dusu la Fagarasiu, escortandu comisiunea și pre cumnatulu respectivulu (jude, Notariulu Venetiei-Inferiore, Georgiu Stoica, ca complice la ace'a crimă, care totu-o-data este clericu absolutu și aspirante la preut'ia, pre care l'a tînutu în închisore vre-o 9 zile, pana se constatā fapt'a și sosi cumnatulu sêu Georgiu Popu Gridanulu, care vedindu esite la lumina faptele sale și că pandurii vinu spre a-lu duce la judecatoriā să-si dē sema de faptele sale, o tuli la sanitos'a, luandu-si refugiulu la tabul'a regia d'in Tergulu-Muresiului, după cum a marturisitu Dsa la reitorcere, spre a mediloci delegatiune și asiē firesce absolvere, aducundu cu sine una cedula de la speditur'a tabulei regie, în carea stă, că în adeveru a înaintatū una suplica acolo. Dara noi nu credemu nici de cum, că Inolit'a tabula regia va aperā pre una astfelu de omu criminalistū, și apelāmu la sentiulu de dreptate alu acoloru barbati, caror'a li este concediuta justiti'a, ca să ne radice de pre capu pre acestu tigrū, care fără rusinare are cutezarea a se numi pre

sine Ddieulu tractului sêu și că nime nu-lu va potē trage la răspundere ori ce va face, dicendu, că legile sunt date pentru Domni și nu pentru prosti, și ne rugāmu în numele binelui tractului întregu, alu adeverului și dreptății, ca misielielor și ticalosfeloru să li se pota pune odata capetu, să-lu radice cu totulu d'in postu și să lu pedepesca după legile acestui statu constituționalē amesuratu fapteloru sale rusinoase, cu atâtu mai tare, cu câtu, tote cele dîse în articolulu tramisū și subscrisu de juristulu Popeniciu, de-si sunt bagatele, precum și alte fapte mari sunt dejā constatate.

Ne mirāmu și de trei ori ne mirāmu, că cum mai potu figurā mentiunatii în oficie!!! și ore pana candu va avē de a mai suferi bunulu și fragedulu nostru poporu? Inse credemu, că judecatoriā districtuale nu va dă dîleloru rindu, ci ne va mantul câtu mai curendu de respectivii, ca să mai pota încă odata poporulu liberu a resuffā, că ci la d'in contra va fi judecatoriā răspunsabile, de-ore-ce poporulu atât'a este de infuriatu contr'a d'insului, încātu mi dau parerea, că se voru întemplā lucruri neasceptate, fiindu că esidu respectivulu jude procesuale în comun'a mea Coman'a superioare, pentru ca să depuna d'in oficiu pre judele comunale, fu alungatu de poporu și abiē scapā cu fug'a, urmaritu pana afara de comuna.

Nu potu să nu observu, că respectivulu jude afara de mentiunatulu juristu m'a acusatū chiaru și pre mine, că am vatematu regimulu, capitanulu supremu și altele, fără de a fi avutu eu bataru idea despre asiē ce-va, și facundu eu una aretare contr'a Dsale, pentru calumnia, și vedindu Dsa, că nu și-pote cascigā nice unu martore falsu d'între poporeni mei, între cari afirmā, că m'asiu fi exprimatū în sensulu mentiatu, și totu de odata vedindu-se între Scyla și Charybde, acusatū în mai multe privintie, m'a rogatu în present'ia a patru persoane respectate, cu cuvintele: „Parinte draga, fi bunu aida retrage-ti incusa, că ti-platescu tote spesele; că-ci ti-marturisescu, că am facutu-o d'in mania fiindu forte necesitu, cu getandu, că incusandu te mi-vei dă pace pre venitoriu, hai parinte, că-ci ti-marturisescu, că cele aretate de mine sunt tote flēcuri.”

No, ce dovēda mai buna de câtu acest'a potē avē on. publicu cetitoriu despre caracterulu respectivulu jude? și dechiaru apriatu pre onorea caracterului meu preotiescu, cum că tote asertiunile Dsale despre unulu și altulu sunt scorniture și mintiuni infame, precum și însuși Dsa Georgiu Popu Gridanu este unu calumniatoriu și mintinosu și nu credu, că în totu districtulu Fagarasiulu se va potē aflā una persona, ca să-mi contradica. Me miru de impertinentia și nerusnarea sa, că îndrănesce a trage cu sine și pre altulu în jocu, că ar' fi vatematu pre Prē S. Sa; inse asiguru pre on. publicu cetitoriu, că câtu mai curendu se va documentā în publicu contrariulu; dara să s'ia on. publicu cetitoriu, că acestu omu a insultatū preotîmea întreaga și d'impreuna și pre Prē S. Sa, care procesu nice pana asta-di nu este finitu, cu tote că insultele s'au documentatū prin adeverintie scrise și subscrise propria manu, precum și prin una comisiune, inse credu și nu me indoiescu, cum că Prē S. Sa bunulu meu parinte Andreiu baronu de Siaguna nu va lasā fără de satisfacere pre acestu omu calumniatoriu fără Ddieu și lege.

Ioane Greavu,
parocu gr or. în Coman'a superioare.

Anunciu bibliograficu.

VOCABULARIU

Italiano-Romanu, Francoso-Romanu

și

Romano-Italiano-Francosu.

Cu trei tractate gramaticale și cu adaugerea numelor proprie celoru mai principale.

Prelucratu de

L. L. Frolo.

Profesoru la gimnasiulu Carolu I. în Brail'a.

Tota oper'a, formandu trei volume mari, va aparē în 8° mare, cu litere compacte, în 10 fascicle sêu aproape, cuprindendu fia-care fasciculu câte 10 cole.

☞ A esitu de sub tipariu volumulu I, adeca partea italiano-romana, primulu opu lessicograficu pentru limb'a italiana în limb'a romana. Acestu volumu cuprinde patru fascicle, d'între cari ultimulu are 12 cole.

Se potē procurā de la Librari'a „Aigner et Rautmann” (Pest'a, Waitznergasse, Hôtel Nation.)

Pretiuulu pentru Austri'a fără portu 8 fl. 40 cr. val. austr. În Romani'a se potē cascigā de la autoru (Brail'a, Strad'a Masineloru Nr. 4) cu pretiuulu de 21 lei noui portulu necomputatu.

Proprietariu și editoriu: Alexandru Romanu.
Redactoru răspundetoriu interim.: Ionu Porutiu.